

Kolláth György:

Van-e létjogosultsága az önkormányzatiságnak Magyarországon?

/Alaptörvény, közigazgatás, önkormányzatiság/

/Esztergom, Technika háza 2011. szeptember 23./

Ez a kb. egy órás előadás 3 részből áll. *Első részében* kivonatossan összefoglalom az új alaptörvény megszületésének főbb jellemzőit és sarokpontjait: döntő mértékben kritikus analízisét. Kinek használ, kinek árt, és mi várható tőle, vele kapcsolatban. *A második, rövidebb blokkban* az állam közjogi átalakításának lényegi elemzését végzem el. *Harmadsorban* pedig, hangsúlyos blokkban az önkormányzatiság eddigi és ezen túl következő képét vázoló fel. Utóbbi módszere: mik voltak az eddigi - ab-határozatokban is foglalt - kardinális elvek, keretek és garanciális normák. Majd pedig - egyelőre a sarkalatos új Ötv. minimumának az ismerete nélkül - mi szerepel erről az alaptörvényben, és belőle a változások miféle iránya, tartalma, vezérelve és metodikája olvasható ki. Előadásom épít az alkotmányozás tárgyában készített anyagaimra, de keveset ismételt meg azokból. Mindezek azonban *a honlapomon elérhetők, letölthetők, vitathatók* is.

I.12 kulcs-megállapítás az alaptörvényről és annak kapcsán

1) Egy demokratikus állam alaptörvénye filozófiájában, alanyi körében, keletkezésében, közreműködőinek szerepében, döntő tartalmában, funkciói tiszteletében, garanciáiban és kihatásaiban lényegileg más, mint ami Magyarországon készült. Az alkotmányosság, a jogállamiság, a törvényesség, a parlamentarizmus, a hatalom-megosztás, az alapjogi primátus elsősorban értékelvűség, nem pedig az, hogy formailag megfelel valami az elfogadás minimális számszerűségeinek. Próbá: mi a 2/3 ? Mi lett a 3 funkcióval?

2) Az alaptörvény 5:0 arányú vesztesre áll bármely fontos és mérvadó adekvát európai anyaghoz, és a hatályos magyar alkotmányhoz képest. Alulmúlja előfutárait. Pusztán közjogilag is elutasítandó.

3) Futball-perspektívából és focista attitűddel tilos alkotmányozni. Nem klubcsapat alkotmányoz, hanem nemzeti válogatot, kivéve hazánkat. Ez nem győztes-vesztes végeredményű „játék”, és végképp nem a kisebb(ség)et megtipró, a játékszabályokat menet közben átalakító küzdelem. A többség sosem lehetne eléggé előzékeny az elesettekkel szemben. Ott startol a munka helyesen, hogy a többség (túl)hatalmát kell korlátozni, az önkény esélyét kizárva.

4) (Mű)hiba alaptörvényben aláaknázná a későbbi parlamentek és kormányok helyzetét, mozgásterét, cselekvési autonómiáját. Taposóaknáztól, tankcsapdáig terjed az antidemokratikus, rosszhiszemű, inkorrekt önérdékű bemerevítés. A kormányzás 3 fő eszköztára sérül ezentúl, ami az ország és nem csak a kormány válságát válthatja ki.

5) Az Unióban egy alaptörvény (igen nagy részben közös!) értéktartalmú, de ideológiailag és pártalapon semleges, stratégiai léptékű, távlatos normaköteg: általánosan elismert elvek, szabályok és modern kihívások válaszána együttése. Napi taktikai szempont, időszakos pártérdek nem determinálhatja. V.ö: Alapjogi Charta, a preambulumától a modern jogvédő eszközeivel bezárólag. Általában is az eszázadi, modern jogokból és megoldásokból hasznosítani talán azok felét sikerült itthon.

6) Kitél, mitől félnek ennyire a megalkotói? Dermesztó válasz-variációk volnának. Bornírt próbálkozások íve az ún. nemzeti konzultációtól a népi hatalom-gyakorlás megnyirbálásáig. Last minute szemlélet: mintha kakukkfészkek készülne?! Egy lebutított, kisszerű, hamis bonapartizmus tolakodik elő.

7) Nélkülözte a házszabályszerű előterjesztést: riasztó példák vannak mennyiségi és minőségi vetületben vele kapcsolatban. Szakágazati metszetei cseppet sem ígéretesek. Újból kampánytechnika övezi az elfogadása utáni sarkalatos és egyéb, jogharmonizációs feladatokat, folyamatokat.

8) A semmiből jön és jóhiszemű olvasatban sehová sem tart. 1938-at kísérelték meg vegyíteni 2011-gyel: eredménye a 70-es évek közepének tekli-meklije. Fradi-kolbász hasonlat: a Szentkorona-mítosztól a történeti alkotmányig, és a kötelező normát ígérő nemzeti hitvallásig. Hungarikumok, mint jogtételek?

9) Ideologikus, olykor vallási primátust képező tanok, képzetek és hamis szakpolitikák foglalatja nem lehetne egy alaptörvény. A tényleges életfogytiglani egy büntetőpolitikai opció, a sarkalatos törvénybe merevülő adó, tb, nyugdíj műhiba: az AB vonatkozó elvi határozatainak is a kiütése. Ez áll a jogállam ismerveire nézve is.

10) Alapjogi és alapvető kötelezettségeket illető felfogása középkori, tankönyvi tételeket leromboló, avított és diktatórikus. Mégis csak: ki van kiért? Megbomlik a 3-as egység, eltűnedeznek az alanyi jogok, sőt az objektív állami intézmény-védelmi kötelezettségek, előtörnek az államcélok. Így: védi, törekszik, stb. Ami az állam oldalán ócsítás, az a polgárnál drágítás. Nyílik az olló tovább: jogunk még ha van is, közünk kevés lesz X,Y-hoz.

11) Közjogi alapvetésnek titulált jogállami rükverc, zavaros párt-dekrétum született. Orbán-pátens lett belőle, semmilyen jog-összehasonlítást nem bír ki. Lásd: tükör-metódus a hatályossal, az AC-val, a Petrétei tervezettel. Nem a változások mennyisége a gond, hanem azok egyirányúsítása, hatalmi monopolizálása, bebetonozódásuk. Külön dilemma és kihívás az uniós értékrenddel, kötelező normákkal való ütközés: a „törvényes” forinttól az alapjogok és főleg az AB, s a bírói függetlenség megnyirbálásáig.

12) Egy polgár leendő jogvitáján modellezve rémes és felháborító jogbizonytalanság, esély-vesztés jöhet a 28. cikk nyomán. Mert nem elég a tv, akkor jönnek a döntő mellékszálak, egyéb szempontok, a lá NET határozat

anno a jogpolitikai irányelvekről. Gazdasági szempont is kiütheti a fél perbeli győzelmét: sem igazság-, sem jog-szolgáltatás: helyette államcél az aduász?!

II. Közhatalom, közigazgatás egykor, ma és ezentúl

1) A pártállam diktatórikus képlete: a hatalom monolitikus és monopolisztikus. Elve a „demokratikus centralizmus”, plusz tervgazdaság és állam-központú érdekmerlegelés, nagyszámú ám virtuális emberi jogokkal: garanciák, jogvédelmi utak nélkül. A III. köztársaság képlete viszont 89-től: pluralizmus, szabad, fair, többpártrendszerű választásokon nyugvó parlamentarizmus, demokratikus jogállamiság, szociális vagy másmilyen piacgazdaság, az emberi jogok elsődlegessége az állammal, főleg a közhatalommal szemben, jogegyenlőség és hatalommegosztás, azaz a fékek és ellensúlyok intézményesült rendje. /A két rendszer között a konvergencia, az átjárhatóság, a vegyítés kizárt./

20 éven át jól-rosszul ezt gyakoroltuk, de nyilvánvalóvá nem téve: a szisztéma jó, csak rosszul csináljuk, szemben a pártállammal, mely hibás rendszer, ám sok engedménnyel, élhető mindennapokkal. Gond két dolog: a) nem volt kellő kifutási idő és ebben, illetve ehhez együttműködés, b) de főként végtelenül gyenge közigazgatás, kormányzás lavírozott, alibizett a körméreg égő bajok és a választás miatti ígéretek őrlőmalmában. Se hús, se hal volt, lett helyébe centrális demokrácia becenevű, minden eddiginél tehetségtelebb, verbális, kapkodó és garancia nélküli kormányzás. *11 hónap csúcsosodik ki az alaptörvényben.* Lázár frakcióvezető dogmája: mindenki változást akart, és lám, megkapta?! Dupla tévedés, olcsó politikai haszonlesés. Orosz hasonlat: megfogták a medvét, de belül maradtak a ketrecen. Nincs B-terv, mivel egy normális A-terv sincs: dölyf, kiosztó дума és önkény van. A kommunikáció már nem is a 80-as, hanem a 60-as, 70-es éveket idézi. Demokra-túra, lecsúszás jön általánosan.

2) Egy hatalmi attitűd tarolt, de büntet még ezután is, sőt! 3 ütős mondat elég? Az ellenzék ellenségének lenni, hátrafelé köpködni elég? A közéletet nem csak megosztani, de bűnösen kriminalizálni elég? Értő szakpolitikák, programok, valódi tervek híján lex X, Y, Z és gátlástalan, ártó célú taktikai jogalkotás a napi úzus, s ez is elég? Kulcs-érvem: alaptörvénytől csak kissé elvonatkoztatva, nagyobb számban gyűlnek a bajok, mint születnek perfekt megoldások, ergo ránk dőlhet az egész. A nap biztos: azt nem tudni, mikorra esik. Készenlét?! Szemléltetés, a jó kormányzás 5 fő elve volna: **nyitottság, részvétel, elszámoltathatóság, hatékonyság, koherencia.** A modern állam jól összehangolva és együttműködésekben: közhatalom, közpénz-gazda, közmecénás, első az egyenlők közül, mint politikai aktor és színtér. Nem megy.

3) A hatalommegosztás terén is döntő súlyú hibák keletkeztek: valamennyi intézménynél. A tankönyvekben 2 szint van: egy közhatalmi és egy tágabb összefüggés. (Utóbbiban volnának a sajtó szervei, az érdekképviseletek, etc.) Nézzük csak a szűkebb, államhatalmi szférát! 7 alany jön számításba: *törvényhozás, végrehajtás, igazságszolgáltatás, államfő, alkotmánybíráskodás, önkormányzatok, népi közvetlen hatalomgyakorlás.* Mindezek kölcsönhatásban együttműködve adják a fékek és ellensúlyok rendszerét. Megrendült, borul a szisztéma. Benne 4 fő elem: a közvetlen, népi hatalom-gyakorlás, az igazságszolgáltatás, az alkotmánybíráskodás és az önkormányzatiság lényege lúgozódhat ki. A többinél, főleg a kormányzásnál, a M.E. szerepénél a hatáskör és az érte viselt felelősség szakad el végtelenen egymástól.

III. Önkormányzatiság, államszervezeti betagozódás, visszalépések, tévutak

Az utolsó mondatok átvezetnek az önkormányzati értékelés 12 pontjára:

1) Eddig az AB az önkormányzati jogok természetét a népfelég elvéből vezette le: „*a helyi önkormányzás alapjoga a népszuverenitásból fakadó jogosultság*”. Ez nem csak alapjogi szisztéma, de kollektív jogi bázis is volt: avantgárd kiinduló ponttal természetjogi filozófiát követett. A választópolgárok közösségét megillető önkormányzás joga nem a hatalom adománya, hanem eleve létező népi jog és szabadság. Így azt a parlament el sem veheti, meg sem nyirbálhatja tetszése szerint. /Megtörtént!/ Tétélesen felsorolt önkormányzati alapjogok - 8 elem – nyert anno alkotmányos megerősítést, kapott egyfajta kiemelt védelmet. Radikálisan, gyökeresen, a népszuverenitást megsértve, csonkítva keletkeztek új szabályok. *31. cikk: „(1) Magyarországon a helyi közügyek intézése és a közhatalom gyakorlása érdekében önkormányzatok működnek. (2) A helyi önkormányzatokra vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”* Műhiba itt az „érdekében”, azt sugallja, hogy csupán célhoz kötött, ab ovo behatárolt önkormányzatiság lehet ezután. A 32. cikkben rangrejtve, jól-rosszul, immár nem alapjogként visszaköszönek a korábbi jogosultságok. Ámde kiegészülnek az ellenőrzésből felügyeletté szigorodott központi állami szerep dörgedelmeivel. Ez más világné, visszalépés, kilúgozódása mindannak, amit decentralizációnak hívunk.

2) Az 1990 ősztől intézményesült helyi önkormányzati rendszernek volt vezérelve, egységes, modern filozófiája. Ezzel szemben az alaptörvényi változásnak nincsen (vagy ha mégis keresnénk, azt találnánk, hogy ebből elég, túl önállóak, nyakasak, követelőzők és drágák az önkormányzatok, ideje lenyesni a szárnyukat). Eddig az elvi bázis az Európai Önkormányzati Charta volt, annak kulcsszava pedig a devolúció. Utóbbi érvényre juttatja a decentralizált hatalom-gyakorlás előnyeit, valóságos helyi közhatalmat intézményesít, ezzel a központi kormányzatot tehermentesíti, átfogó helyi felelősséget is keletkeztet, utat, esélyt, módot ad a helyi erőforrások, célok, igények, közreműködések, érdekek bekapcsolódására, egyben a helyi demokrácia kibontakozására. Azonos irányba indult el 20 éve az ország, és benne, vele együtt a helyi társadalom: a demokratikus jogállamiságból is leszűrhető, vertikálisan is érvényes hatalom-megosztás útján. Ennek vége!

3)Most, 2011-ben teljes fordulat áll be fenn és lent: egyelőre felfoghatatlanul sok gonddal, bajjal, felfelé áramló megoldatlansággal, demokratikus és pénzügyi deficittel, ugyanakkor eszázadi reform-szellem nélkül. Sajnos, 1990-91-ben nem történt meg, és azóta is húzódik a teljes-tételes, államháztartási feladat-felülvizsgálat, hatásköri rendezés. Ezt elodázva nincs jó igazgatás, sehol.

4)Most is, az alaptörvényben 3 markáns, további nívó van csupán: 5 éves ciklus-időtartam, kemény állami felügyelet (akár a PSZÁF által betöltött, már-már irányítást leképező beavatkozást, csaknem kézi vezérést elérő szintig bezárólag?), jóváhagyó eszköztárat is telepítve, és megszorító jellegű átrendeződés a tulajdoni, immár nemzeti vagyoni tekintetben. Mindez részben nem jó, részben nem lesz elég, sőt kiteszi a rendszert a politikai kegyosztásnak.

5)Megválaszolatlan alapkérdés: vajon meg tud-e egyáltalán birkózni a központosító állam az önkormányzatok helyett azzal, amit helyben döntően pénzügyi miatt jól ellátni nem(igen) tudtak?! E kérdés döntően a különböző szintű ellátási formák, intézmény-fenntartó jogok és kötelezettségek, közszolgáltatások kapcsán lesz a végtelenségig kiélezett: a községi iskolától a városi tömegközlekedésig. Szerintem a centralizációs megoldás esélye ez idő tájt ezrelékekben mérhető csupán. Modellezni kéne és lehetne már ma is a közoktatás, az alap és a középfokú egészségügy, avagy a szociális igazgatás példáján.

6) Korrekt állapot-felvétele itt sem előzte meg, nem is övezi az alaptörvényi átalakítást, és egyelőre nyoma sincs olyan monitoringnak, melyből eszázadi reform képződhetné. Sőt, külön és speciális nehézség lett az ambivalencia: az a szemléleti, érzelmi kettősség, amely a 3200 helyhatóság többségénél a „birtokon belül vagyunk, mégis muszáj valamit kezdenünk” dilemmáját hozta, s adja még ezentúl is. A testületi létszám megkurtítása demagóg üzenet volt. 200 fős parlament nem tömhető tele önkormányzati vezetőkkel. A széles hatáskör a finanszírozási elégtelenséggel nem csereszabatos. Nem volt jó lépés a bajok, megoldatlanságok „önkormányzatosítása”, de ennél rosszabbnak ígérkezik az öntelt, tudatlan, finanszírozhatatlan visszaállamosítás. Ez az ország nem bír el 3200 önkormányzatot, és bár a hivatalok száma kevesebb, az igazi feladvány nem ez vagy az, hanem ez is, az is modern felülvizsgálaton nyugvó karcsúsítást kíván. Jó lépés a kényszerértársulás megengedése, de önmagában elégtelen.

7) Eltűnt az a kardinális elv, hogy az önkormányzati alapjogok egyenlők, a kötelezettségek viszont eltérőek lehetnek. Elvben megnyílt az út a lépcsőzetes önkormányzatiság irányába is, holott tudott dolog, hogy ilyenkor autonómia csak fent van, lent (fél)gyarmati besorolás is képződhet.

8) Rengeteg rész-összefüggésre kisugárzó alaphiba, hogy az új alkotmány adós maradt egy modern közigazgatás egységes, végig gondolt, az EU normáihoz igazodó képével, intézményével. Ehelyett a (lég)vár-megye és a (helyben)járás üres vitája vitte a prímet. Régióról szó se essék, sőt annak igazságszolgáltatási csirái, a táblák se kapjanak megjelenítést, megerősítést. Falmelléki üzenet a kistérség szétverése. A jó koordináció várt, ígéretes példája helyett, helyén a kormány-hivatalok, kormány-ablakok dekoncentrált divatja hoz egyelőre sok üresjáratot, s egyben politikai túlhatalmat. Horizontális és vertikális összerendezésnek a csirái sem látszanak.

9) Olyanfajta vizsgálódás és újra rendezés sem jött elő, hogy mi történjék az összeférhetlenséggel (pl. parlamenti és helyi mandátum szerint), és jó-e a gyakran politikai fasírtot keletkeztető külön választási rend testületre és polgármesterre. Esztergom, Szeged és a várható többi feloldhatatlan ellentmondás még okos, stratégiai, távlatos tette ma sem figyelmeztet?!

10)Eddig alapvető súlyú alkotmányos tétel volt: „Az állam tiszteletben tartja az önkormányzatok tulajdonát” /Alk. 12. § (2) bek./, és csak egy másik kör volt nemzetiesítve: „A magyar állam tulajdona nemzeti vagyon” /Alk. 10. § (1) bek./. Most lett összevonás generális nemzeti vagyónként, s jön mindennek a kökemény korlátozása. Ez, mint vívmány, beláthatatlan konzekvenciákhoz vezet. Lesz ezután még likvid vagyon és törzsvagyon, s az utóbbinak a kettős mélységű szabályozása az elidegeníthetőség tekintetében? Nem tudni, egyelőre koncepció sincs rá, csak büntető karaktert sejtő szigorítás, populista átokszórás. Annyi olvasható, hogy „A helyi önkormányzatok tulajdona köztulajdon, amely feladataik ellátását szolgálja.” /Alaptörvény 32. cikk (5) bek./, mely kevés rosszhiszeműséggel akként is értelmezhető, hogy ez bizony egyfajta célvagyon, ami a feladat megvalósításával „államosítható”?!.

11) Eddig AB-határozatok elvi zsinórmértéke volt, hogy az önkormányzati autonómia, mely nem feltétlen és nem korlátlan, főként a kormánnyal és a minisztériumokkal szemben adott védelmet: ez hatalom-megosztásként volt felfogható. Ennek vége, ui. az alaptörvény 34. cikk (1) bekezdése, talán a nemzeti együttműködés reményében, vagy jegyében ezt mondja: „A helyi önkormányzat és az állam a közösségi célok elérése érdekeiben együttműködik.” Kérdés, hogy érdek-ellentétük esetében ezt ki és hogyan fogja kikényszeríteni, szavatolni?

12) Hogy, hogy-nem arról sehol sem olvashatunk, hogy miként vesz részt az önkormányzat és annak érdekképviselője a kormányzati döntéshozatalban? Milyen módszerek és garanciák szolgálnak arra nézve, hogy a helyi ügyek, érdekek és szempontok kellően, időben megjeleníthetők legyenek, s azok hatást gyakorolhassanak a központi állami döntésekre? E szempontból még a korábbi alapjog, a felterjesztés joga is csak elkent, általános, oda-vissza informatív tétélezést kapott.

Általános hozzáállásbeli ellenpélda akad az Unió Alapjogi Chartájában, mely a többi között részletesen szabályozza pl. a megfelelő ügyintézéshez való jogot, a dokumentumokhoz való hozzáférés jogát, és így tovább. A határainkon túl az ilyenfajta nyitottságot Napsugár-törvény(kezés)nek is hívják.

Nálunk ellenben éppen beborul az ég, nincs fény a szemekben, néha a fejekben és a lelkekben sem. Így válhat a nyitott közpolitika zárt kamarilla-politikává, bárhol.

12+1=13) A leges-legutolsó pillanatban, egyéni képviselői módosító indítvány nyomán került be a törvénybe a lenti rendelkezés. Megfejtése, indoka, értelmezése máig vitatott (pl. lex Esztergomnak is hívják): minderről túlzó megállapítások, ill. várakozások is olvashatók. Ismertetem az inkriminált szöveget, majd közjogi megjegyzést fűzök hozzá az alábbiak szerint:

Alaptörvény 32. cikk (5) bek: „A fővárosi és a megyei kormányhivatal kezdeményezheti a bíróságnál a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapítását. Ha a helyi önkormányzat a jogalkotási kötelezettségének a bíróság által a mulasztást megállapító döntésben meghatározott időpontig nem tesz eleget, a bíróság a fővárosi és a megyei kormányhivatal kezdeményezésére elrendeli, hogy a mulasztás orvoslásához szükséges önkormányzati rendeletet a helyi önkormányzat nevében a fővárosi és a megyei kormányhivatal vezetője alkossa meg.”

Kommentár: több okból is bírálható az Alaptörvény idézett bekezdése. A Pp. 123. §-ának második mondata módot ad ún. **megállapítási kereset** benyújtására, ám csupán ekként: „**Megállapításra irányuló egyéb (ti., nem számadási kötelezettséggel kapcsolatos: A szerző!) kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.**”

Az itteni feltételek nem állnak fenn: ha csak a Pp. volna irányadó, az ilyen keresetet már csak emiatt is elutasítanák. Ám az Alaptörvény felülírja a Pp-ét, ergo az utóbbit majd (?) harmonizálni kell az új alkotmánnyal. További gond, hogy az új (5) bekezdésben fából vaskarika található, mivel megállapítási kereset nyomán születő bírósági határozat szabna meg határidős jogalkotási kötelezettséget, ami bizony már sokkal több, mint megállapítás: minimum kvázi kötelezés. A 90-es évek közepe, az ún. maffia-ellenes törvényalkotás alkotmánybírói felülvizsgálata óta az adott közjogi erőterben tilos volt államigazgatási szervnek hatáskört kapnia autonóm helyi önkormányzat - eltérő hatalmi ág – hatáskörét átvéve, azt gyakorolva jogot alkotnia. A hatalommegosztás elve, kifejezése megjelent az új Alaptörvényben, de ennek ellenére egy alapvetően politika-központú államigazgatási szerv alkotmányos jogot kapott arra, hogy önkormányzat helyett jogszabályt alkosson. Itt is a közjogi elveket felülíró, önkényes alkotmányozás érhető tetten. A cél, ti. hogy rendelet-alkotás hiányában megnyilvánuló törvénysértés ne legyen: méltányolható. /Ám a módszer hibás./ Nem igaz, hogy ennek a bizarr hatáskör-átszállásnak feltételei, bírósági garanciái sincsenek: vannak, méghozzá a folyamat elején és bizonyára még a végén is, tehát egyaránt. Illik jelezni: ez a pót-hatáskör nem minden önkormányzati aktusra, hanem csakis a rendelet-alkotásra vonatkozik. Legalább három alapvető közjogi baj mégis van ezzel. Egyfelől, hogy az önkormányzatiság lényegét kifejező, s azt itt lerontó rendelet-fajták is itt szóba jöhetnek: az SZMSZ-től a költségvetésig, zárszámadásig. Semmi nem zárja ki, hogy a 100 %-ig politizáló, és már egyéb egyedi beavatkozó hatáskört is nyert kormányhivatal nem önérdékű döntést hoz, ami végbe is megy. Nem kell senkivel semmit egyeztetnie?! Ki felel ezért, kinek, mikor, hogyan? Másodsorban: szó nincs arról, hogy eme jogalkotás időbeni hatálya meddig tart, azt hogyan lehet felülvizsgálni? Eme speciális hatáskör-gyakorlás meddig él, s mi történik utóbb az ennek keretében hozott jogszabállyal, hozzá nyúlhat-e a talpra állt önkormányzat, avagy ekkor már neki (csak neki?!) tilos a visszamenőleges, negatív jogalkotás, korrekció?

Harmadsorban pedig: egy ilyen durván beavatkozó norma szükségességének, **indokoltsága előfordulásának a megelőzésére illetl, kellett volna elsősorban gondolni, oki megoldást találni: ettől lex Esztergom** ez csakugyan. Minimum két dolog lett volna kívánatos: elejét venni a külön-külön választás miatti politikai fásírtak polgármester és testület között. Ez generális megoldást hozna: a testület választja meg polgármesterét, együttműködésre ítélve őket. Ha mégsem: jön a feloszlás, ill. felosztatás működés-képtelenség címén. Avagy ha még ez sem, akkor pedig olyanféle belső, azaz még mindig önkormányzaton belüli válság-megoldást lett volna érdemes kreálni, ami havária-helyzetekben X fokig már van is, s amely a választott polgármester ruházza fel – elszámolás, ma is létező jogi felelőssége mellett – kivételes, átmeneti norma-alkotásra. Ám, ha még az alkotmányozósdí során is a napi politika lebeg a szemek előtt, akkor születik az önkormányzatokat lekicsinylő, megrendszabályozó alaptörvényi tétel: mint sok további, fentebb, előbb ezekről is írtam. Eredménye: még egy hatalom-megosztási fék és kormányzati ellensúly kikapcsolása. Mert: honnan tudná, sőt tudná jobban a kormányhivatal, mint a helybeliek, hogy valóságosan mi is lenne adekvát önkormányzati érdek A,B,C helyi rendelet megalkotásánál? A legjobb esetben lesznek partikuláris sűgői, egyoldalú bedolgozói. Nesze neked helyi demokrácia!

Konklúzió

Válasz a nyitó kérdésre,ti. arra, hogy **van-e tere, értelme, esélye, létjogosultsága az autonómiáknak, köztük az önkormányzatiságnak:** 3 szó. Volt, nincs, de lesz. Azt tudom, mi lesz, de addig mi lesz?! Ez ma 1,X,2. Hadd feleljek mégis sportos hasonlattal: **a bészólból-ütőt sem lehet örökké sétapálcának felmutatni, eladni. Kamukrácia** ideig-óráig látszhat majd nem **demokráciának**. Esztergomra hangszerelve: a kettő különbsége mint a teológusé és a geológusé. Ég és föld.